

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Н А К А З

27.09.2005 N 84

Про затвердження Інструкції з профілактики
та ліквідації реовірусної інфекції птиці

Відповідно до статті 7 Закону України "Про ветеринарну медицину" (2498-12), Положення про Державний департамент ветеринарної медицини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 8 червня 2001 року N 641 (641-2001-п), та з метою забезпечення епізоотичного благополуччя у птахогосподарствах України Н А К А З У Ю:

1. Затвердити Інструкцію з профілактики та ліквідації реовірусної інфекції птиці (додається).
2. Директору Державного центру ветеринарної медицини птахівництва Демиденку В.М. подати даний наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та в 10-денний термін забезпечити його тиражування і надсилання установам ветеринарної медицини Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя.
3. Головним державним інспекторам ветеринарної медицини Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя довести цю Інструкцію до відома установ системи ветеринарної медицини України та забезпечити контроль за її виконанням.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Голови Державного департаменту ветеринарної медицини О.М.Вержиховського.

Голова Державного
департаменту ветеринарної
медицини

П.І.Вербицький

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державного
департаменту ветеринарної
медицини
27.09.2005 N 84

ІНСТРУКЦІЯ
з профілактики та ліквідації
реовірусної інфекції птиці

1. Загальні положення

1.1. Інструкція встановлює ветеринарно-санітарні заходи у разі спалаху реовірусної інфекції птиці у птахогосподарствах різних форм власності, порядок проведення профілактичних заходів щодо недопущення захворювання птиці реовірусною інфекцією, і є обов'язковою для виконання птахогосподарствами всіх форм власності і підпорядкованості, фізичними особами та суб'єктами підприємницької діяльності, які займаються птахівництвом.

1.2. Реовірусна інфекція - (теносиновіт курей (ТСК), тендосиновіт, вірусний артрит, "слабість ніг", синовіт, артрит, інфекційний синусит індиків) - контагіозне захворювання, яке характеризується ураженням синовіальних мембран, сухожилків та суглобів кінцівок, підвищеною загибеллю молодняку, зниженням несучості і виводимості курчат та індичат.

1.3. Збудником хвороби є РНК-вмісний авіреовірус, який має зовнішній та внутрішній капсиди та двошарову оболонку, розмножується в цитоплазмі. Вірус не викликає агрегацію еритроцитів птиці та не патогенний для лабораторних мишей. Реовіруси птиці розділяють на п'ять серотипів. Штами авіреовірусів добре розмножуються на курячих та індичих зародках, у культурі клітин нирок курчат і культурі клітин фібробластів курячих ембріонів.

1.4. Реовіруси птиці стійкі до дії ультрафіолетового опромінення, зберігають здатність до репродукції при широкому спектрі рН середовища - від 2 до 8, мало чутливі до ряду

дезінфікувальних речовин, стійкі до ефіру та хлороформу. Ліофілізований вірус зберігає інфекційність протягом п'яти і більше років. При кімнатній температурі до 20 град.С вірус зберігає життєздатність протягом п'яти і більше місяців, інактивується під дією 3% розчину лугу при температурі 35 град.С, 70 град. розчину етилового спирту, 3% розчину формаліну при температурі 56 град.С протягом 30 хвилин, 0,1% розчину естостеролу протягом трьох хвилин при температурі 20 град.С.

1.5. Джерелом інфекції є хвора та перехворіла птиця. Механічними факторами передачі інфекції є гризуни, птахи, мухи, комахи тощо. Передається вірус з хрущаком мучним, у якому він може зберігатися протягом 8 тижнів після інфікування.

Факторами передачі збудника можуть бути незаражені відходи інкубації і сировина, одержана від хворої птиці (яйця, м'ясо, пух, пір'я), та забруднені виділеннями хворих птахів корми, підстилка, інвентар, одяг і взуття обслуговувального персоналу, транспортні засоби тощо.

Шляхи передачі вірусу - контактний, аліментарний та трансovarіальний.

Реовірусною інфекцією частіше хворіє молодняк курей, індиків, качок, рідше - інших видів птиці. Хвороба протікає у вигляді ензоотичних спалахів.

Вірус локалізується в сухожилках суглобів кінцівок. Найбільша кількість збудника є в посліді хворої птиці.

1.6. Захворювання протікає гостро, підгостро, хронічно та субклінічно (латентно). Перехворіла птиця стає тривалим вірусоносієм.

При інфікуванні вірулентним штамом авіреовірусу добових курчат, індичат, гусенят інкубаційний період триває 48-72 години. У хворого молодняку спостерігають діарею, пригнічення, на 5-10 день збільшується його загибель на 2-5% і більше. У перехворілих гусенят та індичат може розвинутися інфраорбітальний синусит, кон'юнктивіт.

Для хронічного перебігу хвороби характерні такі симптоми: молодняк відстає у рості, малорухливий, у стадії виражений нерівномірний розвиток птиці, розвиваються теносиновіти, при яких відмічається неправильна постава нижніх кінцівок, кульгавість.

При зараженні реовірусом птиці 10-30 - денного віку інкубаційний період триває 2-12 днів і більше, що супроводжується підгострим перебігом захворювання, загибеллю птиці, що становить 1,5-5%. У майбутньому очікуваної продуктивності від перехворілої

птиці не отримують.

У курчат м'ясних порід 5-тижневого, а в яєчних - 9-10 - тижневого віку з'являються набряки навколо суглобів кінцівок. Птиця кульгає, пересування утруднене. При зтяжньому перебігу хвороба переходить у хронічну форму, при цьому нерідко відбувається розрив сухожилків кінцівок, що частіше реєструють у дорослої птиці в області гомілки, розвиваються артрити.

У дорослої птиці хвороба протікає хронічно, загибель становить 1-2 відсотки, вибраковка - понад 20 відсотків, несучість знижується на 20 відсотків. Спостерігається 20-30 відсотків курей з ознаками виснаження та кульгавості. Хворі індики та гуси не поїдають добову норму корму, швидко худнуть, відзначають діарею та інфраорбітальний синусит.

Найбільш значний відхід при гострому перебігу в молодняку птиці м'ясного напрямку: бройлерів 5-18 відсотків, індичат та гусенят - до 50, каченят - до 100 відсотків.

При патолого-анатомічному розтині трупів птиці неускладнених форм захворювання спостерігають катаральний ентерит, збільшення нирок, атрофію фабрицієвої бурси, некротичні фокуси в печінці, селезінці, серцевий м'яз в'язкий, підшлункова залоза гіперимована.

У курчат можна спостерігати провентрикуліт, потоншення м'язового шлунку, набряки суглобів тазової кінцівки.

2. Діагностика реовірусної інфекції

2.1. Діагноз, реовірусна інфекція, встановлюють на підставі аналізу епізоотичної ситуації регіону, господарства, клінічних ознак, результатів серологічних досліджень, а саме реакції дифузної преципітації (РДП), реакції нейтралізації (РН), реакції непрямой гемаглютинації (РНГА), імуноферментного аналізу (ІФА), наявності характерних патолого-анатомічних змін та ідентифікації виділеного вірусу.

2.2. У лабораторію ветеринарної медицини для вірусологічного дослідження направляють свіжі (не пізніше 10 годин після загибелі) трупи, тушки вимушено забитої птиці, живий молодняк птиці (не менше 5 голів) з вираженими клінічними ознаками захворювання або стерильно відібраний патматеріал (уміст інфраорбітальних синусів, уражені суглоби, нирки, частки запаленого кишечника без умісту). Зразки патматеріалу відбирають з дотриманням правил асептики. Транспортують патматеріал у термосі (ємності) з льодом при температурі не вище +1+4 град.С, асептично, у герметично закритій тарі.

2.3. Для серологічних досліджень відбирають 25 проб сироваток крові від птиці однієї партії чи яйця і досліджують в РДП, РН, РНГА, ІФА.

2.4. При встановленні діагнозу необхідно враховувати можливість змішаного перебігу даної хвороби з рядом інших інфекцій.

3. Профілактика реовірусної інфекції

3.1. Для профілактики реовірусної інфекції птиці керівники та спеціалісти птахогосподарств незалежно від форм власності зобов'язані виконувати заходи, передбачені Законом України "Про ветеринарну медицину" (2498-12), Ветеринарно - санітарними правилами для птахівницьких господарств і вимогами до їх проектування, затвердженими наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 03.07.2001 N 53 (z0565-01), зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 05.07.2001 за N 565/5756, та керуватись іншими нормативно-правовими актами ветеринарної медицини галузі птахівництва. При цьому необхідно організовувати захист птахогосподарства від занесення інфекцій та їх розповсюдження.

3.2. Інкубаційні яйця завозять із птахогосподарств, благополучних щодо інфекційних хвороб. Не допускається змішування в інкубаційних шафах та вивідних інкубаторах яєць, завезених з різних птахогосподарств. Інкубаційні яйця, які отримують у птахогосподарстві, дезінфікують двічі: не пізніше 1,5 години після знесення та перед закладкою в інкубатор. Для дезінфекції використовують пари формальдегіду або інші деззасоби, що зареєстровані в Україні згідно з настановами щодо їх застосування.

3.3. Птицю різних вікових груп розміщують на територіально відокремлених зонах, дотримуючись необхідних зооветеринарних, санітарних норм розривів і щільності посадки птиці. На вирощування приймають здоровий повноцінний молодняк.

3.4. У птахогосподарстві потрібно витримувати термін міжциклових профілактичних перерв. Перед посадкою кожної наступної партії птиці проводиться ретельне очищення, миття та дезінфекція пташників, інкубаторіїв, обладнання, інвентарю тощо. При утриманні птиці дотримуються вимог ветеринарно-санітарного режиму.

3.5. Кожна партія кормів, що надходить у птахогосподарство, підлягає вхідному контролю.

3.6. Для специфічної профілактики реовірусної інфекції застосовують живі та інактивовані вакцини, які зареєстровані в Україні. Вакцинують дорослу птицю з метою створення імунітету в батьківському стаді, чим попереджується трансваріальна передача збудника і отримання пасивного імунітету в молодняка з перших днів життя.

Вакцинацію проводять згідно з настановами щодо застосування вакцин, але не пізніше 35-50-денного віку птиці.

3.7. У птахогосподарстві необхідно постійно здійснювати заходи із знищення гризунів, ектопаразитів і не допускати потрапляння синантропної птиці (голубів, горобців, ворон тощо) у пташники.

3.8. Трупни птиці, відходи інкубації утилізують у спеціально обладнаному цеху під контролем спеціалістів ветеринарної медицини.

Продукт, отриманий при утилізації відходів, згодовувати птиці забороняється.

3.9. Послід від птиці складують у штабелі на ізолюваному майданчику для подальшого знезараження біотермічним методом. При активному біотермічному процесі штабелі витримують не менше 45 діб. При температурі навколишнього повітря нижче 0 град.С, коли біотермічні процеси сповільнюються, термін знезараження збільшують до 90 діб.

3.10. Тару та транспорт, які використовуються для перевезення молодняку птиці, відходів інкубації, дезінфікують після кожного використання.

3.11. Дезінфекцію проводять, керуючись діючою Інструкцією з проведення ветеринарної дезінфекції об'єктів тваринництва дезінфекційними засобами, які зареєстровані в Україні відповідно до настанов щодо їх застосування.

3.12. Працівники птахогосподарств повинні дотримуватися санітарного режиму на підприємстві та правил особистої гігієни.

4. Заходи щодо ліквідації реовірусної

інфекції птиці

4.1. Птахогосподарство (пташник, ферму, відділення), у якому встановлено захворювання на реовірусну інфекцію, оголошують в установленому порядку неблагополучним і вводять карантинні обмеження, при яких забороняється:

переміщення птиці з неблагополучних пташників (ферми, відділення, зони) у будь-яке інше приміщення чи птахогосподарство;

переміщення птиці в середині пташника;

використання для інкубації яєць з неблагополучних пташників;

використання тари без дезінфекції; вивезення кормів, обладнання, інвентарю з території неблагополучного птахогосподарства;

вивезення пуху і пера на переробні підприємства без дезінфекції;

увезення та складування яєць, отриманих від птиці неблагополучних і благополучних пташників в одному яйцескладі птахогосподарства;

вхід персоналу на територію неблагополучного птахогосподарства та вихід з нього без повної санітарної обробки та зміни одягу і взуття.

4.2. У неблагополучному птахогосподарстві дозволяється інкубація яєць, отриманих з благополучних пташників, з метою відтворення власного стада;

вивезення здорової птиці для забою на птахопереробних підприємствах, а також забитої птиці на харчові цілі;

вивезення інкубаційних яєць благополучних пташників.

Інкубаційні яйця, які отримують у птахогосподарстві, дезінфікують двічі: не пізніше 1,5 години після знесення та перед закладкою в інкубатор. Для дезінфекції використовують пари формальдегіду або інші деззасоби, що зареєстровані в Україні, згідно з настановами щодо їх застосування;

реалізація на харчові цілі яєць, які отримані від птиці благополучних пташників.

4.3. Допускається ввіз у не благополучне господарство щодо реовірусної інфекції інкубаційних яєць і птиці добового віку з птахівничих ферм, благополучних щодо інфекційних хвороб птиці, за умови інкубації яєць в окремому інкубаторі після його санації та ізольованого вирощування отриманого молодняку в приміщеннях після санації.

4.4. При виникненні та локалізації хвороби в окремому пташнику хвору, ослаблену і некондиційну птицю забивають і утилізують. Птицю, яку підозрюють у зараженні, відправляють на забій із дотриманням відповідних ветеринарно - санітарних вимог. Яйця, отримані від підозрілої на захворювання птиці, використовують після знезараження проварюванням (не менше 10 хвилин) або направляють на промислову переробку, де застосовуються високі температури.

Ветеринарно-санітарну експертизу м'яса після забою птиці проводять таким чином: за наявності характерних патолого-анатомічних змін у внутрішніх органах і м'язах усі продукти забою утилізують. За відсутності змін у м'язах - тушки направляють на проварювання або виготовлення консервів, а внутрішні органи утилізують.

4.5. У птахогосподарствах, не благополучних щодо реовірусної інфекції, уживають заходів з підвищення резистентності всього поголів'я птиці і поліпшення зоогігієнічного режиму утримання та годівлі птиці. Для цього в корми вводять вітаміни, антиоксиданти, регулюють обмін повітря в пташниках тощо.

4.6. У неблагополучних птахогосподарствах проводять аерозольну дезінфекцію у відповідності до чинної Інструкції.

4.7. З метою прискорення ліквідації реовірусної інфекції допускається забій усієї птиці неблагополучного пташника (відділення, ферми, птахогосподарства), не чекаючи закінчення терміну експлуатації, за розпорядженням Головного інспектора ветеринарної медицини району та за згодою керівника (власника) птахогосподарства.

4.8. Послід, підстилку з неблагополучних пташників потрібно піддавати біотермічній обробці, як зазначено в пункті 3.9.

4.9. Після забою птиці проводять механічну очистку та ретельне миття пташників, обладнання, виробничих територій, транспорту та інших об'єктів. Дезінфікують у відповідності до діючої Інструкції розчином 3% хлорного вапна з 5% умістом активного хлору, 3% розчином лугу, аерозольно 40% формальдегідом або іншими дезінфекційними засобами, дозволеними в Україні згідно з настановами щодо їх застосування. Проводять ультрафіолетове опромінення пташників.

4.10. При проведенні зазначених заходів у неблагополучному птахогосподарстві необхідно дотримуватись правил техніки безпеки обслуговувальним персоналом при забої, общипуванні, розробці тушок тощо. Необхідно використовувати індивідуальні засоби захисту персоналу (респіратори, спецодяг, спецвзуття), які попереджуватимуть інфікування, та забезпечувати мийними та дезінфекційними засобами.

Спецодяг та спецвзуття знезаражують у параформаліновій камері.

4.10.1. Особи, що працюють з деззасобами, повинні чітко дотримуватись правил особистої гігієни.

Під час використання препаратів, що діють подразнювально на слизові оболонки очей та органів дихання, дозволяється працювати тільки в протигазах або респіраторах та захисних окулярах, а при контакті з концентрованими розчинами необхідно користуватися гумовими рукавичками.

4.10.2. В аптечках першої допомоги повинні бути нейтралізувальні розчини дезінфекційних речовин, що використовуються в кожному окремому випадку.

4.10.3. Курити та приймати їжу під час роботи з дезінфікуючими речовинами забороняється. Після проведення дезінфекції обличчя та руки необхідно вмити теплою водою з милом.

4.11. Обмеження знімаються з птахогосподарства через 2 місяці після вивезення птиці з неблагополучної ферми, відділення, пташника чи птахогосподарства, але не раніше як через 30 діб після останнього випадку виявлення хворої або підозрілої на захворювання птиці та проведення заключних ветеринарно-санітарних заходів.

Благополучними вважаються птахогосподарства, у яких захворювання птиці на реовірусну інфекцію не спостерігалось протягом одного року після останнього випадку.

Заступник Голови
Державного департаменту
ветеринарної медицини

О.М.Вержиховський